

לקט הדרכות מעשיות נחוצות בענייני הפסח

ויאמר לקוצרים ה' עמכם...

כללי

- א. **קמחא דפסחא.**
חשוב מאוד שכל אחד יהיה שותף בנתינת קמחא דפסחא, כפי אשר תשיג ידו. שהרי, איך יוכל לומר בפה מלא בליל הסדר: "כל דכפין ייתי וייכול כל דצריך ייתי ויפסח", והוא לא פתח ידו לעניים שיוכלו לחגוג כראוי?! נמצא שהוא מכחיש את מוצא פיו!
מכירת חמץ.
- ב. **להקדים ולמכור החמץ ברבנות, לבל ישתהה וישכח.**
מצות שמורות.
- ג. לזכור לקנות מצות שמורות משעת קצירה, בכמות מספקת למסובים בליל הסדר. לכתחילה, יש לקחת מצות עבודת יד שנעשו כדת וכדין ללא פקפוק. אך, מי שאינו יכול להשיג כאלה, יקח מצות מכונה שמורות משעת קצירה. ויש הרבה מגדולי ישראל שהעדיפו אותם על פני מצות עבודת יד, כידוע למבינים. כאן המקום להזהיר בכל לשון של אזהרה, כאלה שאופים מצות מצוה בבתיים, העלולים להיכשל בחמץ גמור, רח"ל.
קניית מוצרי מזון.
- ד. יש לקנות מצרכי החג השונים רק בהכשרים מוכרים ומהודרים.
יש להימנע מקניית מצרכים וממתקים אפילו עם כשרות מהודרת לפסח, שדומים באריזותיהם ובמראיתם למצרכי מזון המשווקים כל השנה, כגון: בייגלה, וופלים, ביסלי וכדומה. שכן, זהו חג החינוך, ואיך נחנך את עצמנו ואת ילדינו לגבולות ולריסון התאוות, אם נתיר הכל בפסח? שמענו מהגאון החרי"ף רבי יוסף פרץ הי"ו כי יצאו מכך תקלות חמורות, ויש שהתחלפו להם בזמן הקניה אריזות וופלים מכשר לחמץ, ונכשלו באכילת חמץ גמור כתוצאה מכך, ה' יצילנו! ועוד, אם נוהרים בקהילותינו מלאכול חומוס, רק בגלל צליל החמץ שבו, כל שכן שיש להיזהר בכל הנ"ל...! ישמע חכם ויוסף לקח.
שתיה בפסח.
- ה. מומלץ מאוד להימנע משתיה שרגילים בה כל השנה. הזהירים, המהדרים והמדקדקים, שותים בפסח רק יין, מים, סודה ומיצים טבעיים, מסחיטה תוצרת בית בלבד, ושכרם הרבה מאוד!
תרופות.
- ו. חולה שנפל למשכב או שכל גופו חלש מותר בשתיית כל סוגי הכדורים שטעמם פגום. כדורי מציצה שאין טעמם פגום, מותרים רק אם הם כשרים לפסח, ומופיעים במדריכי הכשרות של קופות החולים. למיחושים קלים, אסור לקחת תרופה שיש בה תערובת חמץ, אף שטעמה פגום.
מצוות והגדת לבנד.
- ז. רצוי להתכונן מראש, להכין כמות מספקת של הגדות זהות, לכל המסובים.
חשוב ביותר, להכין סיפורים ואגדות חז"ל בענייני יציאת מצרים, אחת משתי מצוות דאורייתא בליל הסדר, כדי להעבירם לילדי החמד, ולשאר המסובים.
מנוחת צהריים בערב פסח.
- ח. להקפיד על מנוחה ושנת צהריים בערב פסח לכל המשפחה, ובפרט לילדי החמד, כדי שיהיו עירניים לשמוע את סיפור ההגדה ומדרשי חז"ל.
ועוד, חשוב מאוד מאוד, שהילדים ירכשו את מנגינות ההגדה ומנהגי ליל הסדר, למען ידעו הדורות הבאים לקיים הסדר כהלכתו.
ברכת הלבנה.
- ט. לעיתים, ימי ניסן מעוננים והלבנה אינה נקייה זייה, כדי לברך ברכתה. לכן, יש לעקוב בתשומת לב ראויה, אחר שעת הכושר לברך ברכת הלבנה לפני תום זמנה. בצעירותנו, שמענו מהחכם השלם והחסידי רבי קארוץ בן מאסו חורי ע"ה, כי לפני שנים רבות בגירבא, ימי ניסן היו ימים גשומים ומעוננים, וברכו בסוף זמן קידוש הלבנה, שהיה בליל ט"ו בניסן ליל הסדר.
ברכת האילנות
- י.

לשים לב לזכור לברך ברכת האילנות. ומה נעמו מנהגי אבותינו בכלל, ובפרט המנהג הקדום שהיה בכל צפון אפריקה, לברך באחד מימי הפסח, מיום ראשון ועד שביעי של פסח.

כשרות המטבח

המלצה כללית. זכינו ודורנו הוא דור השפע. ישתבח שמו הבורא שהכל ברא לכבודו. וברא לנו את הסינים ושאר גויים, המייצרים לנו מכשירי חשמל לרוב, בזיל הזול. אפשר לרכוש כיום כמעט את כל מכשירי החשמל לפסח בסכום זעום ביותר, וכך להימנע מהכשרת מכשירים אלה, שפרטי דיני הכשרתם רבים ומסועפים. ומי שקשה לו לרכוש או שאין לו מקום לאחסן את כל מכשירי החשמל, ירכוש לפחות כמה מהם שעלותם נמוכה ואיחסונם קל יחסית, כגון: פלטה, תנור קטן, קומקום חשמלי, מיחם שבת, מיקסר ואפילו כיריים! איננו מזכירים מיקרוגל, כי את המכשיר הזה ראוי שלא להחזיק בבית כל השנה, בבחינת: "ולא תשים דמים בביתך".

הכלל הבסיסי: כבולעו כך פולטו- כלומר, באותו אופן שהחמץ נקלט בכלי, כך מנקים את החמץ ממנו. לכתחילה, אין להשתמש בכלים העומדים להגעלה 24 שעות לפני ההגעלה. ראוי ונכון לשים ביורה שעל האש אפר, אקונומיקה, או כל חומר אחר הפוגם את טעם המים. מי שאינו בקי ורגיל בזה, יתייעץ עם מורה הוראה מה לעשות.

ההגעלה צריכה להיות קודם זמן איסור החמץ בערב פסח, ואז גם אם שהה הכלי עם מי ההגעלה אין חשש. אבל, אחר זמן איסור החמץ, יש להזהר לא להשהות הכלי עם מי ההגעלה. ובכלי שהשתמש בו בתוך 24 שעות בחמץ (בן יומו), חייב להגעילו דווקא קודם זמן איסור החמץ. ויש נוהגים להחמיר, לא להגעילו כשהוא בן יומו אף קודם זמן איסור החמץ.

כשצריך להגעיל בתוך כלי ראשון שעל האש כגון סירים (כאמור, לכתחילה יש לקנות כלים חדשים לפסח. אך, לפעמים יש סיר גדול וכיו"ב שאין באפשרותו לקנותו או להשיגו), יש להזהר לא להגעיל כלי בשר וחלב יחד, אלא אם כן אחד מהם לא השתמשו בו בתוך 24 שעות (אינו בן יומו), ואם שניהם בני יומם, יש להגעילם זה אחר זה.

א. השיש והכיורים

לספרדים כך היא הכשרתם והגעלתם: מנקים, מדיחים ומייבשים אותם היטב, שופכים עליהם מים רותחים מכלי ראשון, אחר כך שופכים עליהם מים קרים. האשכנזים נוהגים בנוסף לני"ל, לכסות את השיש והכיורים עם נייר כסף אחר ההגעלה, והרוצה לנהוג כמותם תבוא עליו הברכה.

ב. כלי זכוכית

לספרדים: מדיחים ושוטפים אותם היטב מכל הכיוונים ודיים.

לאשכנזים: יש להכשיר על ידי הגעלה ג' פעמים, ואין צריך להדיחם אח"כ במים קרים שעלולים להשבר.

ג. כלי חרס או פורצלן

אין להם תקנה, כלומר, אי אפשר להכשירם, ויש לקנות מיוחדים לפסח.

ד. חצובות הגז

כלומר תושבות הברזל שעליהם מניחים את הסירים, כך היא הכשרתם והגעלתם: מנקים ומדיחים אותם היטב, מייבשים ושופכים עליהם מים רותחים מכלי ראשון, אחר כך שופכים עליהם מים קרים. בבתנינו נוהגים להדליק ראשי הגז אחרי ההכשרה לחצי שעה. **המחמירים** עוטפים אותם אח"כ בנייר כסף עבה.

ה. פלטה

מדיחים ומנקים הפלטה היטב, מייבשים ומערים (שופכים) עליה מים רותחים מכלי ראשון, ואח"כ מים קרים. בבתנינו נוהגים להפעיל הפלטה אחרי ההכשרה לשעה. **המחמירים** עוטפים אותה אח"כ בנייר כסף.

ו. תנור

לא משתמשים בו 24 שעות לפני ההכשרה. מנקים ומדיחים היטב עם חומרי ניקוי בכל החורים והסדקים מבפנים ובכל הדפנות, ואח"כ מפעילים התנור לשעה בחום הכי גבוה.

ז. תבניות של התנור

אין להם הכשר כלל. ולכן, יש להשתמש בתבניות חד-פעמי עם הכשר לפסח, המצויים לרוב, ב"ה.

ח. מיחם

מנקים ומדיחים המיחם היטיב, ממלאים את כולו מים, מרתיחים בו את המים כחצי שעה וזהו הכשרו. מאחר ועל פי רוב מניחים על המכסה חמץ, אי אפשר להכשירו. יש להחליף המכסה, או לכסות המיחם על ידי פח כשר לפסח או נייר כסף עבה.

ט. מקרר ומקפיא

מפרקים את כל המגשים והמגירות, מדיחים ומנקים אותם היטיב במים קרים דווקא. את גוף המקרר מדיחים ומנקים היטיב בכמה שפחות מים, כדי שלא יתקלקל. לשים לב מאוד לניקיון החריצים שבמסילות המגירות, וסביב הגומיות של הדלתות, בעזרת מברשת.

י. סיר הפלא

אין לו הכשר, יש לקנות חדש לפסח.

יא. מחבת טפלון ופלאנצ'ה

אין להם תקנה, כלומר, אי אפשר להכשירם, כיון שמשתמשים בהם ביבש.

יב. שולחן

מנקים היטיב ומערים עליו מים חמים. אם מניחים עליו מפה כל השנה, או שיש חשש שהשולחן ייזק, די בניקיון יסודי ופרישת מפה עבה חדשה.

יג. שיניים תותבות

מערים עליהם מים חמים מכלי ראשון, לאחר שמנקה אותם היטב מכל חשש חמץ.

שבת הגדול

נהגו בכל קהילות ישראל הע"י, לקיים בשבת הגדול דרשות מרכזיות מפי מארי דאתרא שבכל עיר וכפר. ואשרי ההולכים לשמוע דבר ה' זו הלכה, לדעת הפרטים הרבים הנחוצים לקיום חג הפסח הקדוש כהלכתו, וגם דברי חכמה ומוסר, ליישר אורחותינו ודרכינו. לזיכוי הרבים, אנחנו מצרפים כאן, דברי תורה מתוקים מדבש ונופת צופים לשבת הגדול תש"פ, של הרב הגדול מעוז ומגדול, בנם של קדושים, הרב נסים חיים מקיקץ מאדאר הי"ו, והם בתקפם וגבורתם גם היום ולתמיד.

ליקוטי מנח"ם/ ומנחת יהודה
פרשת "צו". "שבת הגדול". חש"ף.

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות!

ידוע הדבר ומפורסם הענין. שאנחנו נמצאים ימים ספורים, לפני החג שאנחנו נחגוג בעזרת ה' יתברך אם יגזור ה' בחיים. באותו היום שבו הוציאנו ה' ממצרים. מעבודות לחירות. משעבוד לגאולה. ומאפילה לאור גדול. והוא יום ט"ו בניסן. והשנה ימלא שלושת אלפים ושלוש מאות ושתיים שנים. ליום שזכו אבות אבותינו לצאת ממצרים.

לחג הזה. יש כמה שמות. ולכל שם יש טעם חשוב ונכבד. בתורתנו הקדושה, קרא השם יתברך לחג הזה, בשם חג המצות. והסבירו המפרשים ז"ל. שבשם הזה. רצה הקב"ה להביע כניכול את הערכתו לאבות אבותינו. שיצאו ממצרים שש מאות אלף רגלי גברים. חוץ מהנשים והטף. על פי ציווי של השי"ת למשה רבנו עליו השלום, לומר להם לצאת ממצרים למדבר. ליעד לא ידוע. לזמן לא ידוע. ויצאו למסע הזה. בלי להכין הרבה מצרכים. וכל הדרוש למסע הארוך הזה. והוציאו בידם אך ורק מעט "מצות" שהספיקו להכין בוריות גדולה במעט זמן שהיה להם. וכמו שכתוב בפרשת "בא": "ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ. כי גורשו ממצרים. וגם צידה לא עשו להם". ונאמר עוד שם: "וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלותם על שכמם". ולא אמרו ולא התלוננו ולא טענו. כאשר נגמור לאכול את המצות מה נאכל?? אלא בטחו מהשם יתברך. שיומין להם פרנסה וכל מה שצריך. ולכן. עיקר השם של החג הזה קבע אותו השם יתברך בתורה במיוחד בשם חג המצות. לאות הערכה שלו לאבות אבותינו שיצאו ממצרים. רק עם מעט מצות. ודבר זה. הביע אותו השם יתברך באופן בולט ומרגש על ידי הנביא ירמיה "זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

עוד שם אחר יש לחג הזה והוא: חג האביב. על שם מה שאמר משה רבינו עליו השלום לעם ישראל כשיצאו ממצרים. וכמו שכתוב לקראת סוף פרשת "בא" (פרק י"ג פסוקים ג' ו-ד'): "ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וגו' היום אתם יוצאים בחודש האביב" ונכתב שם רש"י הקדוש ז"ל על המקום. וכי לא היינו יודעים באיזה חודש יצאו? אלא כך אמר להם: ראו חסד שגמלכם. שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר [ראוי ונעים] לצאת. לא חמה [אין שמש חזקה] ולא צינה [לא קר מאוד] ולא גשמים. וכן הוא אומר [פסוק בתהלים פרק ס"ח פסוק ז'] מוציא אסירים [עם ישראל שהיו אסורים בבית הסוהר בגלות במצרים] בכושרות. חודש שהוא כשר לצאת. עד כאן דברי קדשו. ולכן נקרא החג הזה גם בשם "חג האביב". כדי שזכור גם את החסד הגדול הזה שעשה השי"ת עם אבותינו והוציאם דווקא בחודש האביב. שהאוויר בחוץ נעים וההליכה אז נוחה מאוד.

עוד שם אחר יש לחג הזה. והוא חג החירות. כי בו הוציא השם יתברך את אבות אבותינו מעבודות לחירות. וגם בתפלה וגם בקידוש קבעו לנו אנשי כנסת הגדולה הקדושים עליהם השלום לומר בחג הזה: "ותתן לנו ה' אלהינו באהבה מועדים לשמחה. חגים וזמנים לששון את יום חג המצות הזה. את יום טוב מקרא קודש הזה - זמן חרותינו וזכר ליציאת מצרים". וצריכים בכל פעם שמוזכרים את המשפט הזה. לזכור טוב טוב. החסד הגדול והעצום שעשה עמנו השם יתברך ישתבח שמו לעד. והוציאנו לחירות מהשעבוד הקשה והמר שהיינו בו במצרים. וצריכים אנחנו להודות לו ולהכיר לו טובה. ולומר לו תודה רבה גדולה

מאוד. וכמוכן חייבים לקבל עלינו אלהות ומלכותו והערכתנו להשם יתברך. ובוה משמחים אותו ועושים לו כניכול נחת רוח גדולה בזה. וגם מקיימים מה שצינו בתורה בסוף פרשת שלח לך: "אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, אני ה' אלהיכם". פירוש הפסוק שחייבים לקבל עלינו אלהות יתברך ולקיים תורתו ומצוותיו. וכמו שפירש רש"י הקדוש ז"ל שם על המקום. עיין שם.

השם האחרון לחג הזה הוא חג הפסח. והוא בעצם שם החג השגור בפי כל עם ישראל. והשם הזה בעצם מופיע פעם אחת בתורה בפרשת "כי תשא" (פרק ל"ד פסוק כ"ה) וכך נאמר שם: "ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח". וכבר רבותינו ז"ל אמרו טעם גאה ומשובח. להסביר למה דווקא השם הזה שגור בפי כל ישראל וכולם קורין לו חג הפסח. כי רוצים אנחנו לזכור את החסד הגדול העצום ורב – שאי אפשר לתאר. שעשה עימנו השם יתברך בליל ט"ו בניסן. בלילה האחרונה שהיו במצרים. לפני שיצאו לחירות ביד רמה לעיני כל מצרים. באותו לילה כידוע. בחצות הלילה בדיוק. מתו כל בכורי מצרים. מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה". וכבר אמרו חז"ל שהמצרים שנקעו או נקשו מעם ישראל. שישיבו את בניהם בכורי מצרים בבית של היהודים. על יד בכורי ישראל. וראה זה פלא !! בחצי הלילה מתו כל בכורי מצרים כולל כל אותם בכורות שהיו בבתי של היהודים. אבל בכורי היהודים לא מתו אף אחד ! ומהסיבה הזאת. ציזה אותם השם יתברך מבעוד מועד לשחוט "קרבת פסח". מלשון "ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף". ולכן. אנחנו קוראים לחג הזה חג הפסח לזכור את החסד הגדול שעשה השם יתברך עימנו. ופסח וחמל וריחם עלינו.

אחי ורעי! יהודים יקרים! מצב שאנחנו נמצאים. כאשר המגיפה משתוללת בעולם. ואלפים רבים נפגעו. ה' יצילנו. וגם בארץ הרבה טובלים ממנה. ויש הרבה שנדבקים אחד מהשני. ולכן יש הרבה אזהרות ממשרד הבריאות. ולכן. השנה צריכים להסביר בליל הסדר מעבר לעשר המכות. גם על הניסים הגדולים שעשה השי"ת. שכל בכורי מצרים מתו ואף יהודי אחד לא נדבק ! למרות שישנו על ידם. ויהי רצון שבקרוב של ממש. יקיים בנו מקרא שכתוב כימי צאתך מארץ ארצנו נפלאות. אמן כי"ד. שבת הגדול שלום ומבורך וחג שמח ובריא.

בדיקת חמץ שריפה וביטול

- א. בליל י"ד בניסן, על פי הכלל שתדיר ואינו תדיר- תדיר קודם, יש להתפלל ערבית בזמנה, כעשרים דקות אחרי השקיעה, ומיד אחר כך, מזדרזים הביתה, לבדוק את החמץ. המנהג ברור, שדוחים הכל מפני בדיקת חמץ בזמנה.
- ב. חצי שעה לפני זמן הבדיקה, דהיינו 10 דקי לפני השקיעה, אסור לאכול סעודת קבע. אבל מותר לאכול אכילת עראי קלה כעוגה עד כביצה, פירות וכדומה.
- ג. קודם הבדיקה, נוהגים לפזר בפינות הבית עשרה פתיתים קטנים של לחם, יש לעוטפם בנייר רגיל ולא בנייר כסף, כדי שיישרפו בשריפת החמץ. יש לכתוב מספרים על הפתיתים, ולהכין רשימה עם ציון כל המקומות בהם הניחו אותם. מי שאינו בטוח שיקפיד לאסוף את כל הפתיתים, יקפיד להניחם בשקית אחת יחד. יש לדעת, שאף על פי שנמצאו כל הפתיתים, צריך להמשיך לבדוק בכל הבית היטב, שזהו עיקר הבדיקה.
- ד. בית כנסת, חנות, רכב וכדומה חייבים בבדיקה. מברכים פעם אחת בבית בלבד, ומכוונים על כל המקומות האחרים. יש להסמיך את בדיקתם לבדיקת הבית, שלא יהיה הפסק בין הברכה לבדיקה.
- ה. לפני ברכת על ביעור חמץ, כדאי להביא פרי חדש ולברך עליו ברכת הפרי ושהחיינו, ולכוון גם על הבדיקה. כמוכן, מיד אחרי הברכה, רק טועמים מהפרי.
- ו. לפני הבדיקה מברכים על ביעור חמץ. אין לדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה כלל, אפילו מעניין הבדיקה. נכון להחמיר שלא לדבר אחר כך בכל עניין, עד לאמירת נוסח הביטול של הלילה. סדר בדיקת חמץ נמצא בעמוד...
- ז. להקפיד לבדוק היטב בחורים ובסדקים בכל פינות הבית, לרבות המרפסות, חדר המדרגות, המחסן, והגינות, שעל זה נאמר: "לפום צערא אגרא". בעיקר, יש להתמקד במזנון ובמקרר, בכלי המשחק של הילדים, במקומות בהם הם רגילים לשחק, ותחת מיטותיהם. זמירונים וספרים שעולים על שלחנות אוכל בימי השנה, אין להם בדיקה או הכשרה ויש להרימם עם החמץ. ושמענו הנהגה טובה, שלא להעלות על שלחן האוכל ספרים כל השנה.
- ח. הבדיקה צריכה להעשות ע"י נר שעה ולא אבוקה, מפני החשש שמא יידלק הבית ח"ו. שמענו ממור"ר הרה"ג רבי אברהם בוכריץ, ראש הכולל באהל משה צלאת אלחורי אשקלון, כי אחר הברכה, צריכים להתחיל הבדיקה עם נר השעוה, אך אפשר להמשיכה עם פנס לד. לא כדאי לבדוק עם פנס הטלפון, כי נזהרים עליו שלא יינזק, וכך, נמנעים מלבדוק איתו היטב. נוהגים לשרוף את נר הבדיקה וארבעת המינים, במדורת שריפת החמץ.
- ט. אחר הבדיקה מבטלים את החמץ ומפקירים אותו כמופיע בעמוד... יש לשים לב שבלילה אומרים הנוסח דלא חזיתיה ודלא ביערתיה אך למחרת ביום ערב פסח, קודם סוף זמן שריפת החמץ, אומרים הנוסח דחזיתיה ודלא חזיתיה דביערתיה ודלא ביערתיה. המבטל צריך להבין מה שאומר, ואם אינו מבין ארמית יאמר בלשון הקדש, שאם לא כן אינו יוצא

- ידי חובה. כשערב פסח חל בשבת, מבטלים החמץ בשבת בשעה הנקובה בלוחות השנה. את הביטול אפשר לעשות בכל מקום בו הוא נמצא, גם אם אינו בביתו. מנהג רוב ישראל, לשרוף החמץ ביום י"ד.
- אך, מנהגנו לשרוף החמץ בלילה (בלבד), מיד וסמוך לבדיקה, ושני טעמים לכך: הראשון – כדי שהביעור (השריפה) יהיה סמוך כמה שאפשר לברכת על ביעור חמץ. והשני – כי עם ישראל טרודים במהלך יום י"ד בהכנות הרבות לליל הסדר, וקשה להתפנות לכך. ובכף החיים סימן תמ"ה אות א' ואות י"א הביא, ששריפת החמץ סגולה לקירוב קץ הגאולה. וזה נראה כעוד טעם נפלא להזדרז בזה, ולקיים את זה בלילה מיד אחר הבדיקה.
- יא. שריפת החמץ, כדאי שתיעשה בתוך בור כדי שהחמץ לא יתפזר בסביבה. במדורה זו שמים את החמץ שנמצא בבדיקה, וגם את נר הבדיקה והלולב והמינים האגודים בו. אם נתאכלו העצים וחומרי הבעירה ואין עוד כאלה בנמצא, או שמכל מניעה שהיא, אין אפשרות להשלים את שריפת החמץ כליל, יש לשפוך על החמץ הנותר, חומר בעירה ו/או אקונומיקה וכדו', כדי לפוסלו מאכילת הכלב. למניעת מיכשול, לפני שהולכים הביתה, יש לכסות הבור בחול.
- יב. כשערב פסח חל בשבת, בדיקת החמץ מוקדמת לליל השישי. שריפת החמץ נעשית בליל השישי או ביום השישי, כפי המנהג, איש לבית אבותיו. כאמור, בשבת, לפני סוף זמן שריפת החמץ המופיע בלוחות, יש לומר את נוסח ביטול החמץ, של ערב פסח.

ערב פסח

- א. מנהגנו שהגברים והנשים חייבים בתענית בכורות, בערב פסח. המנהג, שהאב מתענה על בנו הבכור הקטן, והאם מתענה על בתה הבכורה הקטנה. מי שאינם יכולים להתענות, ישתתפו בסיום מסכת, יקשיבו ויבינו את הנאמר שם, ויאכלו מהכיבוד כזית מזונות או ישתו רביעית יין.
- ב. אסור לעשות מלאכה מחצות היום והלאה, כדין איסור מלאכה בחול המועד. האיסור הוא מלאכה גמורה כגון לתפור בגדים חדשים, אבל לתקן כפתור וכיו"ב מותר. ואסור לכבס אף במכונת כביסה, אלא אם כן מפעיל אותה קודם חצות, וממשיכה לפעול אחר חצות. אסור גם להסתפר אחר חצות, ואם שכח להסתפר יכול להסתפר על ידי עצמו בלבד. אחר חצות מותר לגזוז צפרניים, לצחצח נעליים, לגהץ בגדים ולצלם תמונה.
- ג. מנהג חשוב ויפה מאוד לשבת עם בני הבית בערב פסח, ולקרוא את הסגולות מ"ב מסעות ור' שמשון מאוסטרופולי בנחת ובהבנה. בכח סגולות אלה להציל ולהרחיק כל נגע ופגע בע"ה, וזה בדוק ומנוסה! נמצא בעמוד....
- ד. בערב פסח נוהגים להתפלל מנחה גדולה, מפני ההכנות הרבות לליל הסדר, והמנוחה הנצרכת ומחוייבת מאוד. אחרי מנחה אומרים סדר הקרבת קרבן פסח. נמצא בהגדה זו בעמוד....
- ה. בערב יום טוב שחל בחול, מניחים נר נשמה דולק, בכדי שיוכלו להבעיר ממנו אש להדלקת הגז וכדומה. ראוי ורצוי להשתמש במכשיר החגז לכיבוי הגז. מי שאין לו מכשיר זה, יניח על הגז הבעור, קומקום מים קטן המלא על גדותיו, וכשיגלוש, יכבה את הגז. ראוי להשתמש במים אלה להכנת קפה וכדומה, אסור להנמיך הגז ביום טוב משום איסור כבוי. וכיון שיש בזה פרטי דינים רבים, המנהג הוא להיזהר בזה, שלא ניכשל ח"ו באיסור כבוי ביום טוב.
- ו. יש להכין מערב יום טוב וכמובן גם בכל ערב שבת, את שעוני השבת החשמליים, לכוונם ולכוונם לזמנים הרצויים. אין לגעת בשעונים אלה, ואסור לבצע בהם שינויים והזזת הזיזים, בשבת ויום טוב. על כגון דא אומרים רבותינו: לא תגע בו יד!
- ז. יש לנקות היטב מחרקים, את הכרפס והחסה המיועדים לליל הסדר.
- ח. מומלץ להכין את השיעורים הנדרשים למרור ולמצה, בשקיות מוכנות כפי צורך ומספר המשתתפים בסדר. זה מקל מאוד על התנהלות הסדר וחוסך זמן יקר.
- ט. מודדים השיעור למרור כך: ממלאים כוס בשלושים גרם מים, מסמנים עד היכן הגיעו המים, ושופכים את המים. לוקחים חסה, מקפלים ודוחסים אותה עד למידה שסומנה. אפשר גם לקחת שני עלי חסה שגודל כל אחד מהם כף יד אחת. זהו שיעור המרור.
- י. השיעור למצה שמורה עבודת יד "קשה"/"פריכה" כמשקל עשרים גרם. השיעור למצה שמורה "רכה" כ- 38 גרם. השיעור למצה שמורה מכונה כחמש עשרה גרם.
- יא. אסור לאכול מצה בערב פסח מתחילת היום, ויש אוסרים, אף מליל בדיקת חמץ. נוהגים להחמיר גם שלא לאכול מרור בערב פסח.

יב. להימנע מאכילה רבה בערב פסח, ולפחות מחצות היום. זאת, כדי לאכול את המצות לתאבון בשמחה.

יג. לפנות ערב, בעל הבית יכין את קערת ליל הסדר כמנהג ביתו, לפני שהולך לבית הכנסת. וכשערב פסח חל בשבת, בעל הבית יכין הקערה מיד כשיחזור מבית הכנסת.

יד. כשערב פסח חל בשבת, מקדימים את תענית הבכורות ואת סיומי המסכת ליום חמישי.

טו. כשערב פסח חל בשבת, משאירים לחם שאינו מתפורר - כגון פיתות - בצמצום, כדי אכילתו שיעור סעודה לכל סועד, לסעודות ליל שבת וסעודת שחרית. כמובן, יקפידו ויזהירו הגדולים על הקטנים, לסיים שיעור הלחם שבידיהם כבר בתחילת הסעודה, וישלימו סעודתם במיני סלטים, דגים, בשר ועופות, אורז, תפוחי אדמה וכדומה מדברים שבושלו ונאפו בכשר, ואין כל חשש אם יתפזרו. אם בכל זאת נותרו פירורי לחם, מניחים אותם בכיור או אמבטיה ופותחים עליהם זרם מים. כאמור, את ביטול החמץ עושים ביום שבת בזמן הרשום בלוחות.

טז. כשערב פסח חל בשבת, מתפללים מנחה גדולה, ומיד אח"כ סועדים סעודה שלישית. את הסעודה השלישית ניתן לקיים בכמה אופנים:

1. במצה עשירה מהודרת שכשרותה אינה מפוקפקת ואינה מעוררת, וברכתה 'מזונות'. אוכלים כשיעור ובסוף מברכים 'על המחיה'

2. במיני פירות. ראוי שיהיו הפירות משבעת המינים. אם אכלו מפירות שבעת המינים כשיעור ברכה אחרונה, בסוף מברכים 'על העץ'. אך, אם אכלו שיעור רק משאר פירות שאינם משבעת המינים, בסוף מברכים 'בורא נפשות'.

3. בשר או דגים.

4. פשטידת מזונות, קניידלך, קציצות / כפיתות / כופתאות -

בכל אלה מעורב קמח מצה. ברכתם 'מזונות' ו'על המחיה'.

5. במצה מבושלת או מטוגנת בגודל יותר מכזית, עם נטילת ידים בברכה, 'המוציא', זימון וברכת המזון.

יז. כשערב פסח חל בשבת, אסור לעשות כל הכנה ואפילו קטנה, משבת לחג, ובודאי שלא להניח בשבת תבשילים לחים או יבשים על הפלטה. אפשר להוציא מהמקפיא מיצרכים שהוכנו לחג, אם יהיו ראויים לאכילה לפני השקיעה. מותר להכניס למקרר בשבת, שתיה בכמות סבירה שישתו ממנה בשבת. אין להכניס למקרר כמות שתיה גדולה, שניכרת כמיועדת לחג.

מותר לטבול במקווה בשבת ולהתקלח בצונן אך יש להיזהר מסחיטה וכדומה, וכן מותר להתלבש, לקראת החג.

הכנות שאינן דאורייתא, מותרות כבר מצאת הכוכבים, דהיינו כעשרים דקות אחר השקיעה, ואמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

על האשה להדליק נרות יו"ט, רק אחרי צאת השבת, דהיינו כארבעים דקות אחר השקיעה, ואמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" (הנוהגות כרבנו תם כל השנה, תדלקנה בזמן רבנו תם).

ליל הסדר

מנהגו לומר לפני כל שלב את סימני הסדר באופן הבא: לפני קדש אומרים קדש. לפני ורחץ אומרים קדש ורחץ. לפני כרפס אומרים קדש ורחץ כרפס. לפני יחץ אומרים קדש ורחץ כרפס יחץ. וכן על זה הדרך בכל הסימנים.

שימו לב: בכל פעם שמגביהים הכוס, יש לכסות המצות שבקערה. כשהכוס מונחת על השלחן, יש לגלות המצות.

קדש

א. מנהג ג'רבא, תימן וחלק מיהודי מרוקו (מנהג הבבא סאלי זיע"א והעיר תפילאלת) לומר את הקידוש הארוך ואח"כ מברכים שהחיינו, ומכוונים על כל מצוות החג וספירת העומר.

מנהגינו המיוחדים בקידוש, תמצאם בפנים ההגדה בשער הקידוש.

ב. מנהג חירות נאה ויאה ללילה זה, שימזגו זה לזה את כוסות היין.

ג. אנשים ונשים כולם חייבים במצוות ארבע כוסות. מצוה רבה להרגיל בזה גם את הילדים שהגיעו לגיל חינוך.

- ד. **שיעור רביעיית 81 גרם**, בכוס חד-פעמי יש בממוצע שני שיעורים. כיום ניתן לקנות גביעים יפים, המכילים בין 90 ל-100 גרם, **והדבר נכון וראוי מאוד**. אין צורך להקפיד למלא את הכוס עד שפתו.
- ה. **רצוי לשתות יין אדום** גם אם הלבן משובח ממנו. כמו כן, רצוי לשתות יין שאינו מבושל/מפוסטר. **מיץ ענבים טהור** מומלץ לחולי סכרת ל"א, וכן למי שקשה לו מאוד לשתות יין. מצוה למזוג מעט מים לכוס.
- ו. **חובה לשתות בהסיבה** על צד שמאל. ומי ששתה ללא הסיבה חייב לחזור ולשתות. גם **הנשים חייבות** לשתות בהסיבה, ואשה ששתתה ללא הסיבה, אינה חייבת לשתות פעם נוספת. **כדי להסב בקלות, רצוי לסובב הכסא, כך שהמשענת תהיה תחת יד שמאל**.
- ז. בכוס ראשונה ואחרונה מקפידים לשתות **רביעיית שלימה**. מברכים ברכה אחרונה רק אחרי הכוס הרביעית.
- ח. מברכים **ברכה ראשונה** רק על הכוס הראשונה והשלישית בלבד. בברכה על הכוס הראשונה מכוונים לקיים מצוה מדברי סופרים, ומכוונים על כל הכוסות ששותים, עד שיוצאים ידי חובה בכוס השניה, **שאחר ברכת "גאל ישראל"**.
- ט. **נוהגים לרחוץ את הכוסות**, אחרי שתיית כל כוס וכוס. שמענו אומרים שיש סוד בדבר. בביתנו נהגנו לוותר על שטיפת הכוסות, אחר הכוס השלישית.
- י. **יש לדעת ! דין שתיית ארבע כוסות הוא חיוב גמור לכל איש ואשה מגיל מצוות**.

מנהג רבים מבני עדת קדושים ג'רבא, להגיש לפני "ורחץ" לכל המסובים (כמובא בהגדה 'כוס ישועות'). מרק עם ירקות, בשר וביצה, להשקיט רעבונם של הבכורות המתענים ומנהג זה, הובא ב'ברית כהונה' חלק א"ח. ערך פסח. סעיף כ"ט. ושם ציין שהמרק הונש אחרי ורחץ. לפני אכילת הכרפס. וצע"ג. והובא גם כן בהגדה 'ה' נסי' למרן הגאון הנאמן הי"ו. חלק א' עמוד קי"ד.

ורחץ

- א. נוטלים ידים כדת וכהלכה ג' פעמים, אך **אין מברכים** על נטילה זו.
- ב. טוב שלא ישיח בין הנטילה לאכילת הכרפס.
- ג. **אפשר ורצוי** לתת לילדים לאכול דבר מה לפני "ורחץ", להשקיט רעבונם, כדי שיוכלו להשתתף בנחת וברגיעה בסדר, ובאמירת ההגדה.

כרפס

- א. **שיעור הכרפס** קטן מאוד, **פחות מכזית, כ-12 גרם**. כשמברך ברכת בורא פרי האדמה על הכרפס, יכוון לפטור את המרור שבתוך הסעודה.
- ב. נוהגים לטבל הכרפס במי לימון. חשוב שהמים יהיו הרוב, כדי שהכרפס יהיה נחשב לדבר שטיבולו במשקה.
- ג. **את הכרפס אוכלים ללא הסיבה**.
- ד. **המנהג להשאיר בקערה**, מהכרפס ושאר מרכיבי הקערה, כדי שתהיה הקערה שלימה עד שחרית.

יחץ

- א. **חוצים את המצה האמצעית שבקערה לשניים**, החצי האחד **מחזירים** לקערה, ואת החצי השני עוטפים במפה, ונותנים אותו לאחד מבני הבית, כדי להצניעו **לאפיקומן**. בדרכו להצניעו, אומרים הנוסח המופיע בהגדות.

מגיד

- א. על **עורך הסדר** לשים לב להבליט השינויים המיוחדים, שנועדו לגרות הילדים לשאול שאלות, ולעקוב היטב אחרי ההגדה.
- ב. לפני "מה נשתנה", **מנהגנו** למזוג כוס שניה לכל משתתפי הסדר. יש ממליצים למזוג לפני "מה נשתנה" לעורך הסדר בלבד, ולפני פיסקת "לפיקך" למזוג לכולם.
- ג. לפני פיסקת "ובמופתים", **מניחים** ליד עורך הסדר קערה פגומה, וכשיאמר **דם ואש ותימרות עשן**, יטיף מהכוס השניה שמזוג לו, לתוך הקערה שלוש טיפות יין, כשיאמר עשר המכות, **דם צפרדע וכו'** יטיף עשר טיפות יין והמסובים עונים ה' **יצילנו**, וכשיאמר **דצ"ך עד"ש באח"ב**, יטיף גם כן שלוש טיפות. סך כל הטפות היין, **שש עשרה**. בסיום שופכים את היין שבקערה לכיור או אמבטיה, ושופכים המקום, **שלא ידרכו על היין**.

- ד. עיקר המצה לספר ביציאת מצרים, ולכן, חובה לומר ההגדה רק אחר צאת הכוכבים. יש הנוהגים לקרוא את ההגדה יחד, יש שקוראים כל אחד קטע, ויש המשלבים בין שתי הדרכים.
- ה. גם הנשים חייבות בסיפור יציאת מצרים ולפחות יאמרו "פסח מצה ומרור".
- ו. אסור לדבר דברי חולין באמצע קריאת ההגדה.
- ז. סיפור יציאת מצרים זמנו כל הלילה. עם זאת יש להקפיד לאכול את האפיקומן לפני חצות.

רחצה

- א. נוטלים ידים עם ברכה כמו לכל סעודה. כמובן, אין לדבר בין הנטילה לניגוב, ולהימנע מדיבור עד ברכת "המוציא".

מוציא מצה

- א. עורך הסדר, אוחז את שתי המצות השלמות כשהמצה הפרוסה ביניהן, מברך המוציא, שומט המצה השלישית ומברך על אכילת מצה. על עורך הסדר לכוון להוציא בברכותיו ידי חובה את כל המסובים, וגם הם יכוונו לצאת חובת מצווה דאורייתא. לאחר הברכות, בוצע מהשלימה העליונה ומהפרוסה יחד, מטבל במלח ג' פעמים וטועם מעט ממה שבצע. אח"כ, מחלק לכל אחד חתיכה קטנה מהשלימה העליונה ועוד חתיכה קטנה מהפרוסה, כדי שיאכלו מהמצות שבירך עליהן, ויצרפו אותן לכזיתות המוכנים לפנייהם. לאחר מכן, ימשיך עורך הסדר באכילת ה"כזיתות" שלו.
- ב. ב"המוציא" חובה לאכול שני כזיתות. לכתחילה, שיעור הזמן לאכילת כזית, עד ארבע דקות. למי שקשה לו, אפשר להקל לאכול כזית עד שבע דקות.
- ג. לפני נטילת ידיים, רצוי מאוד להניח את כזיתות המצה המוכנות, ליד המסובים, ורק אז יקומו ליטול ידיים.
- ד. חייבים לאכול את כזיתות המצה בהסיבה, כדין שתית הכוסות. ומי שלא היסב, חייב לחזור ולאכול.
- ה. גם הנשים חייבות בהסיבה, ואם לא הסיבו, פטורות מלחזור.
- ו. צריך ללעוס יפה את המצה, ובדיעבד אם בלע את המצא יצא.
- ז. חשוב מאוד להקפיד שיהיו המצות שמורות משעת קצירה. ובשעת הדחק, אדם יוצא ידי חובה גם במצה שנשמרה משעת טחינה.

מרור

- א. למנהג הספרדים - מרור זה חסה. לאשכנזים, זה מה שנקרא היום כריין.
- ב. מרור נאכל ללא הסיבה.
- ג. יש לטבל את המרור בחרוסת, זכר לטיט ושיעור זמן אכילתו כמו המצה.
- ד. כל אחד מברך לעצמו ברכת 'על אכילת מרור', ויש נוהגים שאחד מברך ומוציא ידי חובה את כולם.

כורד

- א. מלפנים כזית מרור סביב כזית מצה, ומטבלים אותם יחד בחרוסת. לפני האכילה אומרים הנוסח המופיע בהגדה, זכר למקדש וכו'.
- ב. את הכורד חייבים לאכול בהסיבה.

שלחן עורך

- א. אוכלים הסעודה בשמחה עם בשר ויין.
- ב. לא ימלא כריסו בסעודה, כדי שיוכל לאכול האפיקומן לתאבון.

בשלב זה, ישימו לב לקרוא קריאת שמע לפני חצות לילה.

צפון

- א. מנהגנו מאז ומעולם שאוכלים כזית אחד מצה לאפיקומן בהסיבה (ויש הנוהגים לאכול שני כזיתות, אך, לא יאכל אכילה גסה). יש להקפיד לאכול קודם חצות הלילה, וזהו חיוב גמור. בדיעבד, יש לאכול את האפיקומן, גם אחר זמן חצות.

ב. לפני אכילת האפיקומן אומרים: **זכר לקרבן פסח**.... כמופיע בהגדות.

ברך

- א. **מברכים ברכת המזון בנחת ובשמחה.**
- ב. **לא לשכוח ההוספות המיוחדות בברכת המזון: 'עלה ויבוא', הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו יום וכו' והרחמן הוא יגיענו. אם חל בשבת גם: 'רצה והחליצנו' והרחמן הוא ינחילנו עולם וכו'. מי ששכח 'רצה' ו'יעלה ויבוא' חוזר. כל הפרטים בזה מבוארים בהגדה.**
- ג. **מוזגים היין לכוס שלישית לפני ברכת המזון, וכשמגיעים ל"וברכת את ה'", מוזגים את היין במים כנהוג.**
- ד. **אחרי ברכת המזון, עורך הסדר מברך "בורא פרי הגפן" ומכוון בה גם על הכוס הרביעית, ושותים את הכוס השלישית בהסיבה. מי שלא הספיק לשמוע הברכה מעורך הסדר, או לא כיוון לצאת בה י"ח מכל סיבה שהיא, צריך לברך בעצמו.**

הלל

- א. מוזגים כוס רביעית ואומרים עליו **הלל בנחת ובשמחה** ולא במרוצה.
- ב. **אחר ההלל, שותים הכוס הרביעית בהסיבה, מברכים ברכה אחרונה "על הגפן", ומכוונים בה על כל הכוסות ששתו.**

נרצה

יהי רצון מלפני ה' יתברך, שיקבל הסדר שערכנו באהבה וברצון, ונראה במהרה בבניין מכון הר ציון ואפיריון, אמן כן יהי רצון.

אחר הסדר, מצוה רבה וסגולה חשובה, לקרוא שיר השירים מקרא בלבד, כבכל ערב שבת.

ימי חול המועד

לפניכם פנינו קדשו של הרה"ק רבי אליעזר פאפו זצוק"ל וזיע"א מסיפרו 'פלא יועץ', בעניין הודם והדרם ודרך הנהגתם של ימי חול המועד הנשגבים. **ישמע חכם ויוסף לקח!!!**

ערך 'חול המועד' – מתוך הספר הקדוש 'פלא יועץ'

ידוע מאמר רבותינו ז"ל (סנהדרין צ"ט א) שהמבזה את המועדות דהיינו חול המועד, אין לו חלק לעולם הבא. ופרשו, דהיינו שנוהג מנהג חול במלאכה או באכילה ושתיה. ויחרד האיש וילפת שיש דברים שנראים קלים ואדם דש אותם בעקביו - עליהן אמרו, שהעובר עליהן אין לו חלק לעולם הבא, ובפרט בענין חול המועד רבים עברו. ומחמת שהותרו איזה מלאכות יותר מיום טוב נעשו כל המלאכות כהיתר, ואין מבקש לידע מהו אסור ומהו מותר, ועבירה גוררת עבירה שמתוך שהם להוטים בעסקיהם או בשחוק ה"קארטין" (פירוש. משחק הקלפים), פנה היום בלי אכילה כלל או באכילה כל דהוא כמעשהו בחול, וה' הטוב יכפר בעד. והאיש הירא לנפשו ידרוש מעל ספר או מפי סופרים, איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ולא יעבור. וכן יזהר להרבות קצת באכילה ושתיה להבדיל בין הקודש ובין החול ולא יאבד עצמו לדעת:

וידוע מאמרם ז"ל (ירושלמי שבת ט"ו ג) שלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה. וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק (ותהלים ע"ה ג) כי אקח מועד אני מישרים אשפוט. כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסוק בתורה מחמת טרדתם על המחיה ועל הכלכלה, חול המועד הוא תברתהון והיא מקטע רגליהון ומחייבתן גם על זמן טרדתם, כי החול המועד עד ממהר שאין הטרדה גורם (פירוש. חול המועד הוא העד ששובר את טענותיהם ומפריכן מהבסיס, שאין טרדות הפרנסה גורם לחוסר העיסוק בתורה). ואם בחול המועד וכן בכל עת שהוא פנוי, אינו מפנה עצמו לבטלה אלא עוסק בתורה, בא בשכרו גם על הזמן שהוא טרוד בעסקיו כאילו היה עוסק בתורה. והאיש הירא את ה', חרדה ילבש כל ימיו ויזהר מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף (שמות רבה מ"א ט). וביותר יזחל ויירא בחול המועד שהם ימי הדין, שבפסח העולם נדון על התבואה ובחג על המים (ר"ה ט"ז א) וגמר הדין בהושענא רבה, והפנקס פתוח לדונו על פי מעשיו, וראוי לאזור חיל להוסיף מצוה אחת יתרה, ודי בזה למי שיש לו לב: עכלה"ט.

שביעי של פסח

מנהג ישראל תורה הוא, יסודתו בהררי קודש, בערי פרס ותימן לקרוא באחד מימי הפסח, 'שיר השירים' עם תרגום המיוחס לתנא הקדוש יונתן בן עוזיאל, ובג'רבא נהגו לאומרו בשביעי של פסח. וכדי להקל על בני דורנו לקלוט ולהבין את התכנים והמסרים רבי המשמעות, מלאי הוד קדומים

ורעננות גאולים, נוהגים לקרוא היום גם את התרגום לעברית, והוא נמצא בספר 'שירי קודש'
ובהגדת 'הא לחמא'. בספר זה נמצא בעמוד....

כה לחי! תזכו לשנים רבות הבנים עם האבות!

לקט זה, נלקט בידי עמלי תורה ומזכי הרבים, בנו הרב **אלקנה הכהן הי"ו**, ובנו נכדנו יקירנו, יניק וחכים **יוסף חיים הי"ו**, בתוספת הבהרות והערות חשובות ומאירות עיניים, מחתנינו היקרים, הרב **שלמה ור' יוסף הכהנים** המיוחסים הי"ו, ומידידנו היקר, מנקהי הדעת שבירושלים, בנש"ק, רבי **פינחס בן גוצא הכהן הי"ו**.
הלקט ישובץ איה"ב בהגדת '**אנא בכח'** הנלוית לספר '**חג המצות'**, למרנא ורבנא, סבא דמשפטים, רבי **כלפון משה הכהן זיע"א**, שי"ל ברוב פאר והדר, אם יגזור ה' בחיים, בעתו ובזמנו, בהשתדלותו הנמרצת של בנו בכורנו **איתמר הכהן הי"ו**. **זכות מורנו הרב ע"ה וזיכוי הרבים**, תעמוד לכולם, לביתם ולכל יוצאי חלציהם, להצליחם בכל מעשיהם, ולהסיר מהם עין הרע וכל נגע, פגע רע ומגיפה, בתוך שאר בית ישראל, **אמן, כן יהי רצון**.
(עריכת הלקט הנ"ל: ע"ה שב"ח הכהן הי"ו)